

2023 r.

RAPORT HANDEL LUDŹMI

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Departament Porządku Publicznego

Spis treści

1.	Wprowadzenie	2
2.	Organizacja systemu walki z handlem ludźmi w Polsce	4
3.	Statystyczny obraz zjawiska	12
4.	Działania informacyjno-edukacyjne zrealizowane w 2023 roku.	24
5.	Podstawy Prawne	25
6.	Podsumowanie	33
7.	ABC Pomocy	34

1. Wprowadzenie

Niniejszy raport ma na celu przedstawienie aktualnej analizy zjawiska handlu ludźmi w Polsce, podsumowanie podjętych działań oraz identyfikację kluczowych wyzwań. Prezentuje on wysiłki instytucji państwowych, organów ścigania i organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, ochrony ofiar oraz ścigania sprawców.

Rok 2023 przyniósł znaczące wyzwania w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce. Przedłużający się konflikt zbrojny na Ukrainie oraz utrzymujące się napięcia na granicy polsko-białoruskiej nadal wpływały na dynamikę migracji w regionie. Polska, ze względu na swoje położenie geograficzne i podjęte działania pomocowe, pozostała kluczowym krajem tranzytowym i docelowym dla osób poszukujących bezpieczeństwa i lepszych warunków życia.

Jednocześnie Polska pozostaje krajem pochodzenia ofiar handlu ludźmi, z obywatelami polskimi rekrutowanymi do pracy przymusowej, żebractwa czy prostytucji za granicą. Ta złożoność zjawiska wymaga kompleksowego podejścia i międzynarodowej współpracy.

Odnotowano wzrost liczby zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi. Według danych Prokuratury Krajowej, w 2023 roku zarejestrowano 1043 ofiary, w tym 11 małoletnich, co stanowi niemal czterokrotny wzrost w porównaniu do 277 osób w roku 2022. Wśród ofiar dominowali obywatele Polski oraz obywatele państw Ameryki Łacińskiej, głównie z Kolumbii, Gwatemali i Wenezueli. Najczęstszymi formami wykorzystania były praca przymusowa oraz inne formy eksploatacji w tym m.in. zmuszanie do wyłudzenia świadczeń socjalnych.

W odpowiedzi na te wyzwania, polskie instytucje zintensyfikowały działania prewencyjne oraz wykrywcze. Szczególny nacisk położono na zwalczanie pracy przymusowej, zarówno poprzez aktywne ściganie sprawców, jak i prowadzenie szeroko zakrojonych kampanii informacyjno-edukacyjnych.

Wprowadzono również zmiany systemowe czego przykładem było wyniesienie Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi na poziom międzyresortowy, co stanowiło odpowiedź na potrzebę zwiększenia skuteczności działań podejmowanych przez rząd w sytuacji wywołanej przez inwazję Rosji na Ukrainę i związany z tym kryzys uchodźczy. Międzyresortowy Zespół, jako ciało doradcze Prezesa Rady Ministrów, pozwala na wzmocnienie i usprawnienie obecnego systemu zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz ochrony i wsparcia ofiar.

W obliczu dynamicznie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej i migracyjnej, skuteczne przeciwdziałanie handlowi ludźmi wymaga ciągłej adaptacji strategii, wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej oraz zwiększania świadomości społecznej. Niniejszy raport stanowi podsumowanie wszystkich działań za rok 2023 r.

2. Organizacja systemu walki z handlem ludźmi w Polsce

2.1. Krajowy Plan Działań

Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi (dalej: KPD) jest podstawowym dokumentem dotyczącym funkcjonowania systemu zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce. Jest to rządowy dokument, przyjmowany przez Radę Ministrów, zobowiązujący jego adresatów do wykonania określonych zadań w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Adresatami KPD są poszczególne jednostki administracji centralnej oraz inne instytucje i organizacje pozarządowe dobrowolnie zaangażowane w działania przeciwko handlowi ludźmi w Polsce. Głównym celem KPD jest zapewnienie warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wspierania ofiar tego przestępstwa. W tym kontekście celami szczegółowymi są:

- podnoszenie świadomości nt. zjawiska handlu ludźmi;
- podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

W dniu 17 listopada 2021 r. Rada Ministrów przyjęła KPD na lata 2022-2024. Jest to obowiązujący od dnia 01 stycznia 2022 r. plan rządowy określający kierunki działań w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi.

2.2. Instytucje zaangażowane w system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi

Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Międzyresortowy Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi jest organem pomocniczym Prezesa Rady Ministrów powołanym na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 392 z dnia 18 września 2023 r. w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (M.P. 2023 poz. 1036). W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele urzędów centralnych, organów ścigania, instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych. Zespół programuje całość polityki związanej z przeciwdziałaniem i zwalczaniem handlu ludźmi w Polsce, nadając jej kształt w postaci krajowych programów/planów przeciwdziałania handlowi ludźmi. W ramach Zespołu funkcjonują grupy robocze:

- grupa robocza ds. monitorowania realizacji KPD
- grupa robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi

oraz grupy doraźne powołane do wykonywania wskazanego przez KPD zadania.

2.2.1. Poziom instytucjonalny

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

W strukturach Departamentu Porządku Publicznego MSWiA funkcjonuje Wydział do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Przestępstwom z Nienawiści oraz Wsparcia Działań w ramach Polityki Bezpieczeństwa Wewnętrznego w UE,

który odpowiedzialny jest m.in. za:

- monitorowanie prac związanych z realizacją zadań zapisanych w Krajowym Planie Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi;
- proponowanie zadań w kolejnych edycjach Krajowego Planu;
- monitorowanie realizacji zadań publicznych dotyczących wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi zleczanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, (aktualnie zadanie występuje pod nazwą „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi”);
- obsługę prac Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi i Grup Roboczych;
- podnoszenie świadomości w zakresie problematyki handlu ludźmi.

Urząd do Spraw Cudzoziemców

**URZĄD DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW**

Urząd pełni istotną rolę w zakresie wstępnej identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi wśród cudzoziemców, ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce. W ramach prowadzonych postępowań o nadanie statusu uchodźcy, pracownicy

Urzędu mogą uzyskiwać informacje wskazujące, że cudzoziemiec padł ofiarą handlu ludźmi. W Urzędzie został powołany nieetatowy koordynator do spraw związanych z handlem ludźmi odpowiedzialny za koordynację działań oraz właściwy przepływ informacji.

Policja

Do działań w zakresie zwalczania handlu ludźmi decyzją Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2014 r. powołany został Wydział do Walki z Handlem Ludźmi Biura Służby Kryminalnej (obecnie Biuro Kryminalne) Komendy Głównej Policji. Do zadań Wydziału należy przede wszystkim zwalczanie przestępczości związanej z handlem ludźmi, pedofilią i pornografią dziecięcą oraz przestępczości przeciwko wolności

seksualnej i obyczajności. W zakresie swych zadań Wydział do Walki z Handlem Ludźmi współpracuje z organami sprawiedliwości, administracji publicznej i kontroli państwowej, organizacjami pozarządowymi, społecznymi i instytucjami użyteczności publicznej. Ponadto, Wydział realizuje działania o charakterze międzynarodowym poprzez współpracę operacyjną i śledczą z organami ścigania innych państw. Wydział do Walki z Handlem Ludźmi m.in. nadzoruje i koordynuje prace

komórek do walki z Handlem Ludźmi powołanych na podstawie Zarządzenia KGP¹ w służbie kryminalnej w komendach wojewódzkich. Do zadań komórek do walki z Handlem Ludźmi należy w szczególności wykrywanie handlu ludźmi, nadzorowanie i koordynowanie zadań wykonywanych przez komendy powiatowe Policji oraz podległe im jednostki Policji w zakresie wykrywania handlu ludźmi, identyfikowanie i wspomaganie procesu identyfikacji ofiar handlu ludźmi, uczestniczenie w międzynarodowych operacjach, w szczególności udział we wspólnych zespołach śledczych utworzonych w celu wykrywania handlu ludźmi, współpraca poza policyjna oraz organizowanie i prowadzenie zajęć z doskonalenia zawodowego policjantów służby kryminalnej w zakresie wykrywania handlu ludźmi. Przedstawiciele Wydziału do walki z Handlem Ludźmi biorą udział w pracach międzynarodowych zespołów/grup roboczych/grup eksperckich m.in. jako:

- koordynator/ekspert krajowy Analitycznego Pliku Roboczego Europolu AWF SOC – AP Phoenix skupionego na zwalczaniu przestępstwa handlu ludźmi,
- koordynator/ekspert krajowy analitycznego projektu roboczego Europolu AWF SOC – AP Twins (zwalczanie wykorzystywania seksualnego małoletnich i pornografii dziecięcej),
- koordynator krajowy unijnego priorytetu EMPACT THB (Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformy p-ko Zagrożeniu Przestępczością Handlu Ludźmi), stanowiącej realizację zadań wyznaczonych przez MSWiA i jeden z elementów Polityki Bezpieczeństwa UE na lata 2021-2023,
- koordynator krajowy unijnego priorytetu EMPACT CSE (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – Europejska Multidyscyplinarna Platforma p-ko Zagrożeniu Przestępczością) „cyberprzestępczość – zwalczanie wykorzystywania seksualnego dzieci” w ramach Cyklu Polityki Bezpieczeństwa UE w obszarze zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości na lata 2021 – 2023.

Straż Graniczna

Straż Graniczna pełni szczególną funkcję w zakresie walki z handlem ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców. To funkcjonariusze Straży Granicznej bardzo często mają pierwszy kontakt z ofiarami tego przestępstwa, a w związku z tym, często dokonują identyfikacji ofiar. Jak wszystkie opisane instytucje, Straż Graniczna uczestniczy w wykonywaniu zadań ujętych w KPD. Zarząd Operacyjno-Śledczy Komendy Głównej SG koordynuje realizację przedsięwzięć, wynikających z KPD, a także merytorycznie nadzoruje działania jednostek organizacyjnych SG w przedmiocie zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi w Polsce.

Ponadto w strukturach Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej SG funkcjonuje w ramach Wydziału I Sekcja I zajmująca się tematyką nielegalną migracją i handlem ludźmi, która odpowiada m.in. za koordynację i nadzór nad działaniami podejmowanymi przez SG w zakresie zwalczania handlu ludźmi. W każdym z oddziałów Straży Granicznej w wydziale operacyjno-śledczym powołano nieetatowego koordynatora do spraw zwalczania handlu ludźmi, odpowiedzialnego za koordynację i współpracę pomiędzy właściwymi komórkami organizacyjnymi Straży Granicznej, Policji oraz innymi instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie tego procederu.

¹ Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2016 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi (Dz. Urz. KGP poz. 61).

Prokuratura

PROKURATURA KRAJOWA

Za walkę z handlem ludźmi w Prokuraturze Krajowej odpowiedzialny jest Departament do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji. Jednostka ta koordynuje działania Prokuratury w zakresie ścigania handlu ludźmi. Wyznaczony jest specjalny prokurator-koordynator ds. handlu ludźmi. Od 2007 r. w byłych Prokuraturach Apelacyjnych, a obecnie w każdej z Prokuratur Regionalnych oraz Prokuratur Okręgowych, wyznaczeni są prokuratorzy pełniący funkcję konsultantów w zakresie handlu ludźmi. W 2014 roku zostały skierowane do użytku dla prokuratorów prowadzących sprawy dotyczące handlu ludźmi *Wskazówki dotyczące prowadzenia postępowań w sprawach handlu ludźmi*.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Pomoc społeczna odgrywa istotną rolę w zakresie wsparcia ofiar handlu ludźmi poprzez udzielanie interwencji kryzysowej. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) wspólnie z MSWiA, Strażą Graniczną oraz organizacjami pozarządowymi prowadzi coroczny cykl szkoleń dla pracowników socjalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego i powiatowego oraz kadry ośrodków interwencji kryzysowej nt. wsparcia ofiar handlu ludźmi, w tym również na temat zasad i współpracy z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym. MRPiPS przekazuje uczestnikom specjalistycznego szkolenia pn. „Wsparcie ofiar handlu ludźmi” jako materiał szkoleniowy – dokument pn. *Standardy bezpiecznego schronienia dla ofiar handlu ludźmi*. Został on opracowany w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w ramach realizacji zdania pt. „Wdrożenie standardów, jakie winny spełniać instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi, a także placówki, w których mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi”. Przedstawione standardy bezpiecznego schronienia nie mają charakteru normy obowiązującej, a są jedynie wskazówkami do ewentualnego wykorzystania i są rekomendowane przez MRPiPS i MSWiA.

Państwowa Inspekcja Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy (PIP) jest organem powołanym do kontroli przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia. W zadania PIP wpisują się działania ukierunkowane na ujawnianie przypadków pracy wykonywanej z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa. Inspektorzy pracy PIP w ramach posiadanych kompetencji uprawniających ich do wstępu do pomieszczeń wykonywania pracy w każdym czasie, pozyskiwania informacji od pracowników i innych osób znajdujących się na terenie zakładu pracy, a także dzięki uprawnieniom do kontroli podmiotów świadczących usługi pośrednictwa pracy i pracy tymczasowej oraz pracodawców użytkowników, mają możliwość ujawnienia potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej i powiadomienia o tym fakcie służb właściwych do zwalczania tego rodzaju przestępstw. Z uwagi na to, że często ofiarami handlu ludźmi do pracy przymusowej padają cudzoziemcy, działania kontrolne PIP realizowane są – w uzasadnionych przypadkach – we współpracy z funkcjonariuszami Straży Granicznej. Współpraca z ww. formacją realizowana jest m.in. w oparciu o postanowienia porozumienia w sprawie zasad

współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej z dnia 10 grudnia 2018 r. (które zastąpiło uprzednio obowiązujące porozumienie z 12 maja 2015 r.). Przewiduje ono nie tylko realizację wspólnych kontroli dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców, lecz także wspólne działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, adresowane zarówno do podmiotów powierzających pracę cudzoziemcom jak i do cudzoziemców świadczących pracę w Polsce. Dzięki realizowanej współpracy, zidentyfikowane przypadki handlu ludźmi do pracy przymusowej mogą być przedmiotem śledztw prowadzonych w tych sprawach przez Straż Graniczną. Na poziomie centralnym przedstawiciele Głównego Inspektoratu Pracy uczestniczą w pracach Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Organy PIP realizują – zarówno centralnie jak i na poziomie lokalnym – zadania ujęte w Krajowym Planie Działania Przeciwko Handlowi Ludźmi. Nie bez znaczenia dla realizacji zadań PIP w obszarze przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej pozostaje współdziałanie PIP z innymi instytucjami i organizacjami w ramach wojewódzkich zespołów do walki z handlem ludźmi oraz współpraca z Fundacją LA STRADA.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

W 2023 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR) było instytucją wiodącą w pracach nad projektem dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. CSDDD), upowszechniało problematykę należytej staranności w obszarze praw człowieka (której częścią są działania ograniczające ryzyko pracy przymusowej w łańcuchu dostaw) poprzez organizację webinarium i spotkań informacyjnych z szerokim gronem interesariuszy, a także powołało Grupę roboczą ds. należytej staranności, która będzie zajmowała się upowszechnianiem wiedzy o tym zagadnieniu. Promowaniu należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej służy także działalność Polskiego Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu, który funkcjonuje w MFIPR. KPK OECD poprzez swoją stronę internetową upowszechnia polskie wersje językowe „Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej” oraz wytycznych dotyczących należytej staranności w ujęciu sektorowym.

2.2.2. Poziom regionalny

Zespoły wojewódzkie do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi

W skład Zespołów Wojewódzkich wchodzi przedstawiciele różnych instytucji publicznych, organów ścigania i organizacji pozarządowych na szczeblu regionalnym. Udział przedstawicieli poszczególnych instytucji uzależniony jest od decyzji wojewody. W pracach dotychczas powołanych Zespołów udział biorą, przede wszystkim, przedstawiciele urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, prokuratur, inspekcji pracy, urzędów pracy, samorządów, kuratoriów oświaty i placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych.

Przedstawiciele instytucji uczestniczących w pracach Zespołów Regionalnych zwiększają efektywność swoich działań poprzez bieżącą wymianę informacji oraz koordynację wszelkich podejmowanych przedsięwzięć, w tym o charakterze prewencyjnym.

2.2.3. Poziom organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe pełnią funkcję wspierającą organy i instytucje państwowe w działaniach na rzecz zwalczania handlu ludźmi, pomocy ofiarom i edukowaniu społeczeństwa.

Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi

Organizacje pozarządowe zaangażowane w zwalczanie handlu ludźmi skupiają się w Ogólnopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi, która powstała w lipcu 2014 roku w ramach realizacji projektu finansowanego ze środków Funduszu Norweskiego. Obecnie Sieć skupia 19 organizacji pozarządowych. Głównym zamierzeniem Sieci jest utworzenie wysokospecjalistycznej sieci organizacji przeciwdziałających handlowi ludźmi w celu poprawy jakości i efektywności ich pracy, profesjonalizacji działań oraz wzmocnienia potencjału, tak by w efekcie mogły być partnerem instytucji publicznych i organów ścigania we wspólnych działaniach, mających na celu zapobieganie handlowi ludźmi oraz wsparcie ofiar tego przestępstwa. W ramach działań Sieci znajduje się m.in. wzmocnienie Zespołów Wojewódzkich ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, opracowanie standardów świadczenia usług dla ofiar handlu ludźmi, w szczególności zachowania bezpieczeństwa i prywatności oraz szacunku dla wyborów ofiar, a także zorganizowanie serii warsztatów z tematyki handlu ludźmi dla organizacji pozarządowych. Dzięki działaniom Sieci wybrane organizacje pozarządowe z terenu całej Polski są przygotowywane do pracy z ofiarami handlu ludźmi.

Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada

Celem powstałej w 1996 r. Fundacji jest działanie na rzecz poszanowania praw człowieka, zwalczanie handlu ludźmi, niewolnictwa i pracy przymusowej oraz przeciwdziałanie eksploatacji prostytutki, a także przestępstwom przeciwko wolności i zdrowiu jednostki. Fundacja od początku swojego istnienia działa aktywnie na rzecz pomocy ofiarom. W 2022 r. Fundacja La Strada wygrała konkurs MSWiA na prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi w roku 2023, zapewniając wyspecjalizowaną kadrę i schronisko dla pokrzywdzonych w Warszawie.

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej

Misją działającego od 1998 r. Stowarzyszenia jest kompleksowa pomoc kobietom w sytuacji kryzysowej poprzez: zapewnienie bezpiecznego schronienia, wsparcie w procesie rozwoju osobistego, działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przemocy, handlu ludźmi i przymuszonej prostytutki. Głównym celem Stowarzyszenia jest pomoc kobietom i ich dzieciom zagrożonym lub dotkniętym przemocą seksualną, fizyczną i psychiczną, ofiarom handlu kobietami oraz ich rodzinom. Stowarzyszenie jest zaangażowane w funkcjonowanie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego, w ramach którego prowadzi w Katowicach schronisko dla pokrzywdzonych kobiet i kobiet z dziećmi.

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Działająca od 1991 roku Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje) wspiera dzieci i ich rodziny niosąc pomoc w sytuacjach krzywdzenia. W jej placówkach pomoc psychologiczną i prawną mogą znaleźć dzieci, które doświadczyły krzywdzenia (przemocy fizycznej, przemocy psychicznej, wykorzystywania seksualnego, zaniedbania, cyberprzemocy) oraz ich rodziny. Oferowane jest również wsparcie rodzicom małych dzieci w wieku 0-6 lat, którzy z różnych względów nie są przygotowani do świadomej, bezpiecznej opieki i wychowania swoich dzieci. Celem Fundacji jest wspieranie dzieci w przezwyciężeniu traum, jakie niosą za sobą doświadczenia krzywdy. Fundacja aktywnie współpracuje z Policją, w kwestii zwalczania przestępstw związanych z wykorzystywaniem seksualnym dzieci. Fundacja prowadzi Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111, jest inicjatorem strony internetowej stopsekturystyce.fdds.pl, gdzie można zgłaszać przypadki wystąpienia przestępstw wykorzystywania seksualnego dzieci bezpośrednio do Policji.

Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Założona w 1999 r. organizacja pozarządowa zajmuje się problemem zaginięć w Polsce. Jest organizacją pożytku publicznego. Itaka odnajduje zaginionych, pomaga ich rodzinom, przeciwdziała zaginięciom. Prowadzi internetową bazę danych osób zaginionych, całodobową linię wsparcia dla zaginionych i ich rodzin oraz *Telefon w Sprawie Zaginionego Dziecka*. Wszelką pomoc Itaka świadczy bezpłatnie. Fundacja współpracuje z Komendą Główną Policji i jest organizacją członkowską Federacji Missing Children Europe.

Fundacja Czas Wolności

Fundacja Czas Wolności to organizacja, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemowi handlu ludźmi, i pracy przymusowej, niesienie wolności tym, którzy stali się ofiarami niewolnictwa, przymusowej prostytucji, ofiarom przemocy, uciskanym, zniewolonym i wykorzystywanym oraz zapewnienie im pomocy, opieki, ochrony, rehabilitacji i możliwości rozwoju.

Należy mieć na uwadze, iż lista powyższych organizacji pozarządowych nie jest kompletna. Pomoc ofiarom handlu ludźmi jest udzielana dodatkowo przez kilkadziesiąt innych podmiotów m.in. Caritas, Polski Czerwony Krzyż, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta, które świadczą różne formy wsparcia dla osób poszkodowanych, w tym także dla osób pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi.

2.3. Wsparcie instytucjonalne

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (dalej: KCIK) jest zadaniem publicznym, realizowanym i finansowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, skierowanym do polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi. Co roku MSWiA ogłasza otwarty konkurs na prowadzenie KCIK. W 2023 r. Centrum było prowadzone przez Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada oraz Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

KCIK zostało powołane po to, aby nieść pomoc i wsparcie ofiarom handlu ludźmi w Polsce. W ramach jego zadań mieści się identyfikacja ofiar handlu ludźmi, interwencja, poradnictwo prewencyjne, konsultacje dla instytucji i organizacji oraz prowadzenie specjalistycznego schroniska dla ofiar. Pracownicy KCIK udzielają porad nie tylko ofiarom handlu ludźmi, ale także ich bliskim, organizacjom i instytucjom zaangażowanym w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i zapewniającym pomoc ofiarom, osobom zagrożonym handlem ludźmi.

Kluczowa w udzielaniu pomocy ofiarom handlu ludźmi jest ich wstępna identyfikacja, którą w większości przypadków przeprowadzają organy ścigania. Po identyfikacji ofiary następuje konieczność zapewnienia jej bezpieczeństwa, odizolowania od sprawców i umieszczenia w bezpiecznym miejscu. To najważniejszy cel działania KCIK: kompleksowa pomoc ofiarom proceduru, która jest udzielana przez organizacje pozarządowe. Osoba objęta pomocą może liczyć na pełne wsparcie: bezpieczne schronienie, opiekę medyczną i psychologiczną, konsultacje prawne.

Krajowe Biuro Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) w Warszawie

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM), w oparciu o Porozumienie z Ministrem MSWiA zawarte w 2005 r. i aneksowane w listopadzie 2011 r., realizuje program pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji. W ramach programu osoby uznane jako ofiary handlu ludźmi mogą uzyskać wsparcie w powrocie do kraju pochodzenia oraz pomoc reintegracyjną. IOM świadczy m.in. doradztwo w zakresie powrotów, ułatwiające podjęcie świadomej decyzji o powrocie, indywidualną ocenę ryzyka związanego z powrotem, pomoc medyczną, pomoc w uzyskaniu dokumentów podróży oraz organizacji niezbędnych formalności związanych z powrotem. IOM zapewnia zakwaterowanie i wyżywienie przed i w trakcie podróży oraz organizację i finansowanie podróży powrotnej. Po powrocie do kraju pochodzenia, beneficjenci mogą otrzymać pomoc reintegracyjną mającą na celu zaspokojenie najpilniejszych potrzeb, wsparcie w podjęciu zatrudnienia lub rozpoczęciu działalności oraz szkolenie zawodowe.

3. Statystyczny obraz zjawiska

Unia Europejska

W ostatnich latach obserwuje się istotne zmiany w dynamice handlu ludźmi na terenie Unii Europejskiej. Dane Eurostatu wskazują na znaczący wzrost skali zjawiska, z rekordową liczbą 10 093 zarejestrowanych ofiar w 2022 roku, co stanowi wzrost o 41,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Jest to najwyższa odnotowana wartość w okresie 2008-2022.

Wśród form eksploatacji nadal dominują wykorzystanie seksualne i praca przymusowa, przy czym każda z nich stanowi około 41% przypadków. Warto zauważyć, że odsetek przypadków pracy przymusowej osiągnął w 2022 roku najwyższy poziom w analizowanym okresie. Kobiety i dziewczęta wciąż stanowią większość ofiar (62,8% w 2022 roku), choć jest to najniższy zanotowany udział od 2008 roku. Należy przez to rozumieć, że udział mężczyzn i chłopców sukcesywnie rośnie.

Nowe technologie odgrywają coraz większą rolę w procederze handlu ludźmi, z rosnącym wykorzystaniem platform internetowych i mediów społecznościowych do rekrutacji ofiar oraz organizacji przestępstw. Pandemia COVID-19 wpłynęła na zmianę dynamiki, zwiększając podatność niektórych grup na wykorzystanie oraz utrudniając identyfikację ofiar.

Niepokojącym trendem jest wzrost udziału małoletnich wśród ofiar handlu ludźmi. Jest on szczególnie widocznych w kontekście wykorzystania seksualnego online. Zmieniają się również profile sprawców, z rosnącym udziałem kobiet wśród podejrzanych (23,2% w 2022 roku). Jednocześnie, mimo wzrostu liczby zidentyfikowanych ofiar, liczba skazanych spadła o 16,7% w 2022 roku, wskazując na trudności w skutecznym ściganiu sprawców.

Coraz częściej identyfikuje się przypadki handlu ludźmi w celu wyłudzeń świadczeń socjalnych. Dotyczy to szczególnie tych krajów, które mają rozwinięte systemy opieki społecznej. W społeczeństwach europejskich rośnie również świadomość problemu pracy przymusowej, zwłaszcza w sektorach takich, jak rolnictwo, budownictwo i usługi domowe. Cienka granica między tym, co można rozumieć, jako pogwałcenie prawa pracy, a tym, czym jest praca przymusowa, nie ułatwia ścigania tej formy wykorzystania w handlu ludźmi. Obecnie wiele krajów unijnych, szczególnie tych, w których to eksploatacja seksualna była tradycyjnie odnotowywaną formą wykorzystania w handlu ludźmi, stoi przed wyzwaniem określenia jasnych ram prawnych odnoszących się do zjawiska pracy przymusowej.

Konflikty i kryzysy humanitarne, takie jak wojna w Ukrainie, zwiększają ryzyko handlu ludźmi wśród uchodźców. Wciąż diagnozuje się trudności w identyfikacji ofiar, szczególnie wśród migrantów i w kontekście transgranicznym, pomimo nieustannie podejmowanych wysiłków, by zredukować te trudności. W tym obszarze rośnie rola organizacji pozarządowych, które uzupełniają działania instytucji państwowych w identyfikacji ofiar i zapewnianiu im wsparcia.

Podsumowując, trendy w handlu ludźmi w UE wskazują na rosnącą skalę i złożoność problemu. Skuteczne przeciwdziałanie wymaga zintegrowanego podejścia, uwzględniającego zmieniającą się dynamikę zjawiska, ze szczególnym naciskiem na wykorzystanie nowych technologii, zwalczanie pracy przymusowej oraz ochronę najbardziej narażonych grup, w tym dzieci i migrantów. Konieczne jest

również wzmocnienie międzynarodowej współpracy i doskonalenie metod ścigania sprawców, aby skutecznie ograniczyć to zjawisko w całej Unii Europejskiej.

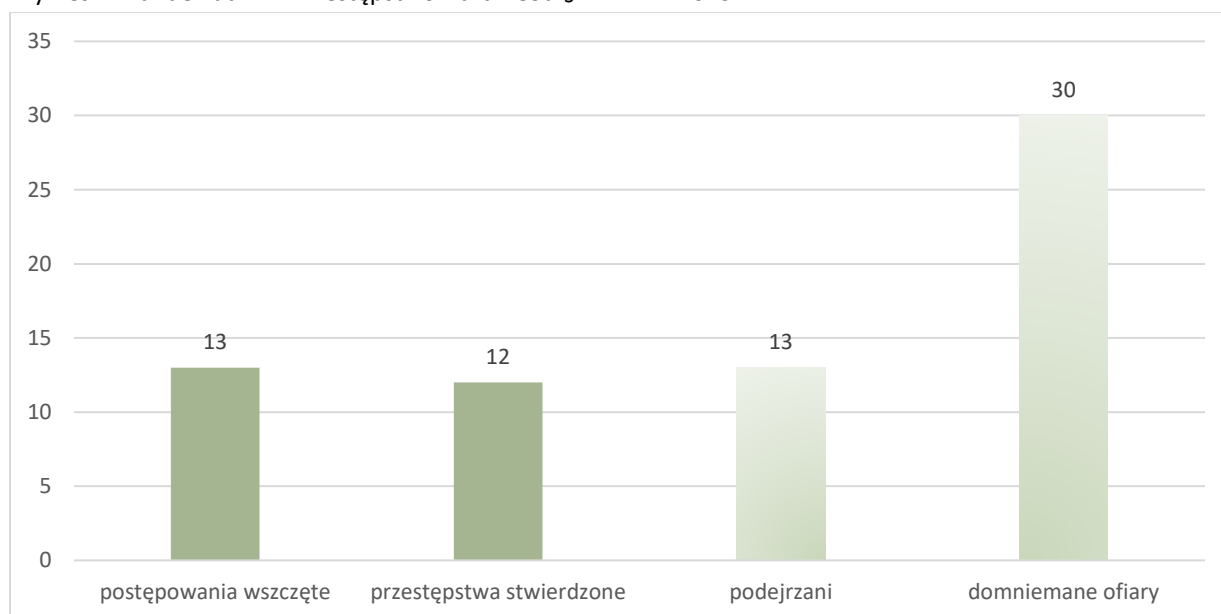
Polska

Z uwagi na różną metodologię gromadzenia danych przyjętą przez podmioty zajmujące się tematyką handlu ludźmi, poniższe statystyki w celu zapewnienia przejrzystości zostały przedstawione odrębnie. Istotnym uzupełnieniem aktualnego obrazu zjawiska są również informacje pochodzące od organizacji pozarządowych współpracujących z organami ścigania i wymiarem sprawiedliwości w zakresie wspierania pokrzywdzonych tym przestępstwem.

Policja

Policja jako organ ścigania podejmuje wszelkie starania, aby wykrywać i ścigać sprawców przestępstw. Działania Policji w 2023 r. skutkowały: wszczęciem 13 postępowań dotyczących handlu ludźmi, stwierdzeniem 12 przestępstw. 13 osobom przedstawiono zarzuty popełnienia przestępstwa handlu ludźmi. Zidentyfikowano 30 domniemanych ofiar.

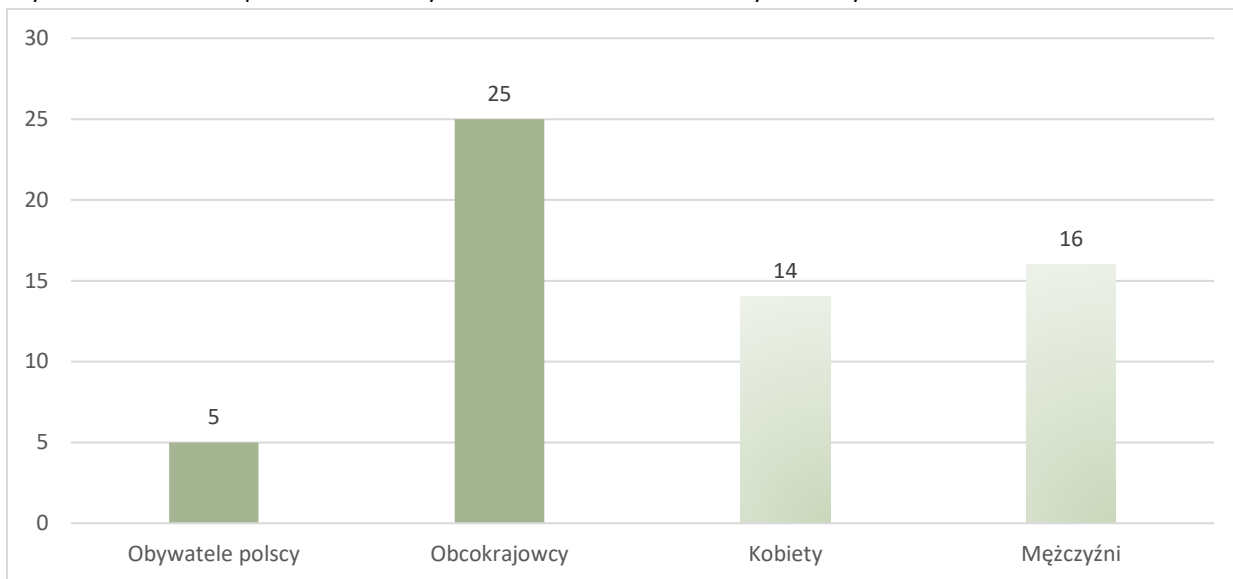
Wykres 1. Handel ludźmi. Przestępstwo z art. 189a § 1-2 kk w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

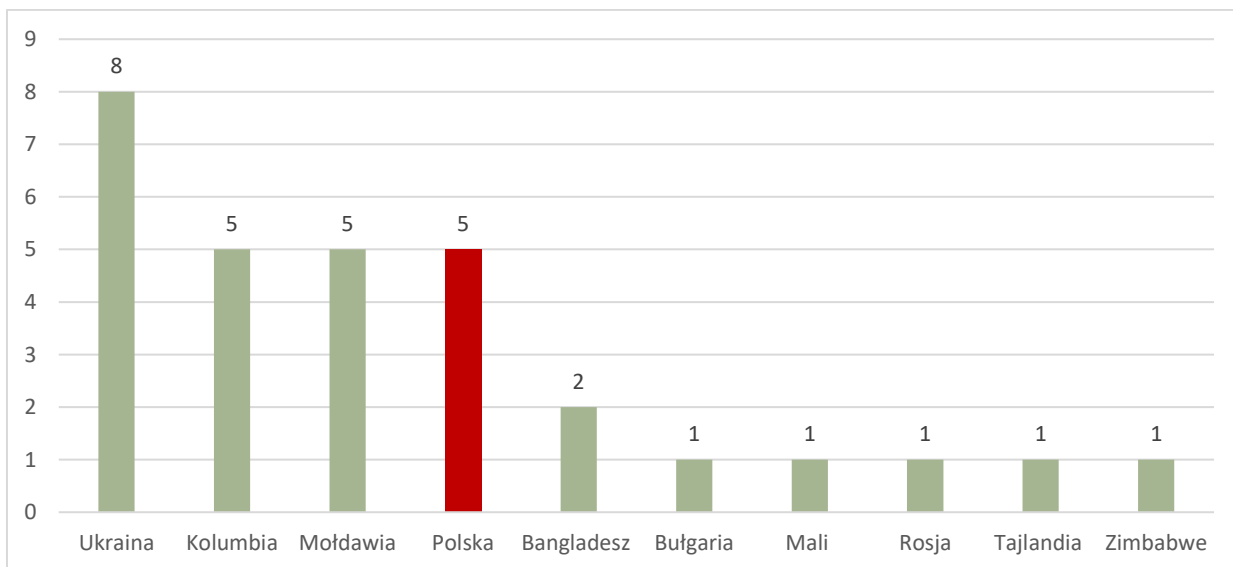
W 2023 roku Policja zidentyfikowała 30 domniemanych ofiar handlu ludźmi w Polsce. Wśród nich było 14 kobiet i 16 mężczyzn, w tym 6 małoletnich ofiar. Większość zidentyfikowanych ofiar stanowili cudzoziemcy (25 osób), podczas gdy obywateli polskich było 5. Jeśli chodzi o formy wykorzystania, 16 osób było ofiarami pracy przymusowej, 8 osób padło ofiarą wykorzystania seksualnego, a 6 osób doświadczyło innych form wykorzystania. Wśród zidentyfikowanych cudzoziemskich ofiar najwięcej pochodziło z Ukrainy (8 osób) i Kolumbii (5 osób).

Wykres 2. Liczba oraz płeć domniemanych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w 2023 r.

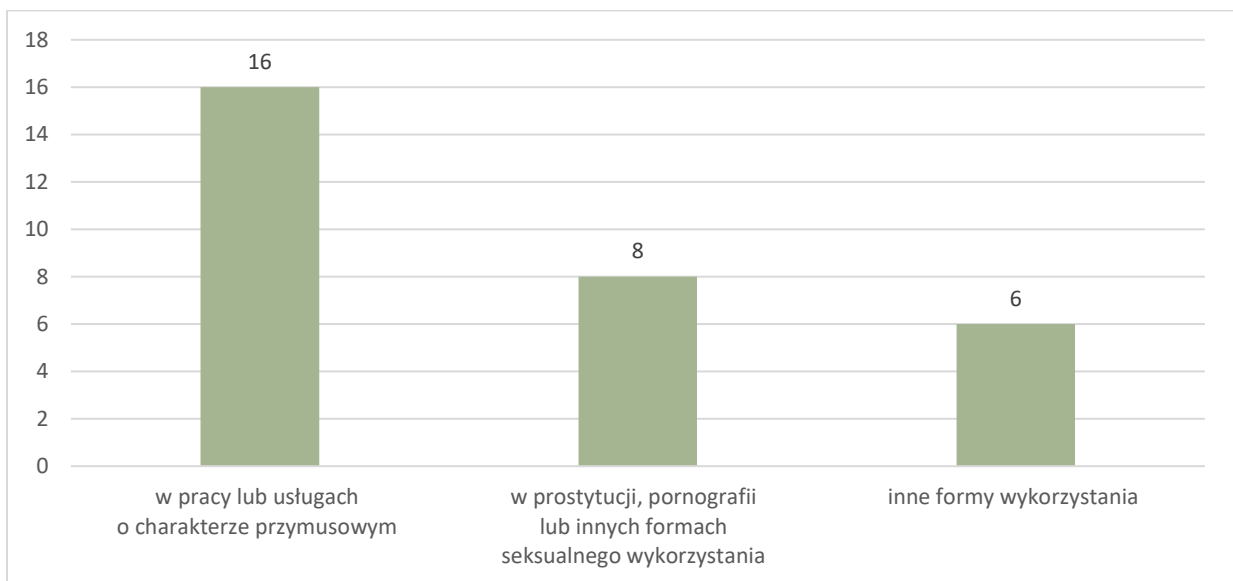
Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Wykres 3. Obywatelstwo potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych przez Policję w 2023 r.

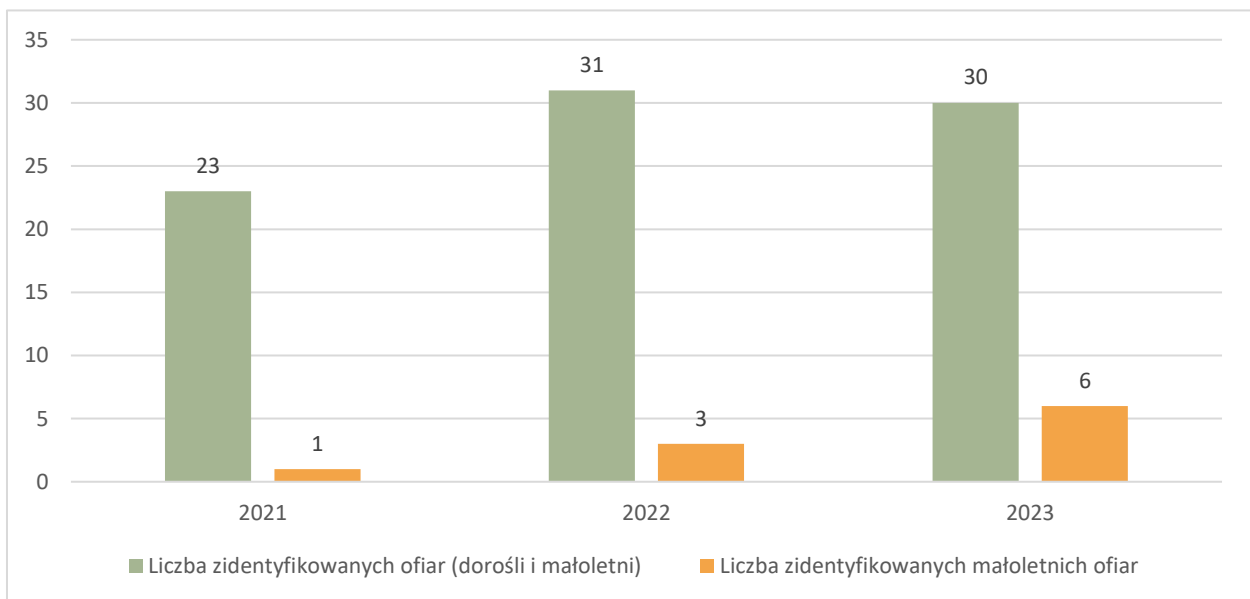
Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Wykres 4. Charakter wykorzystania potencjalnych ofiar handlu ludźmi w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Wykres 5. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2021 - 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Przykładowe postępowanie/śledztwo:

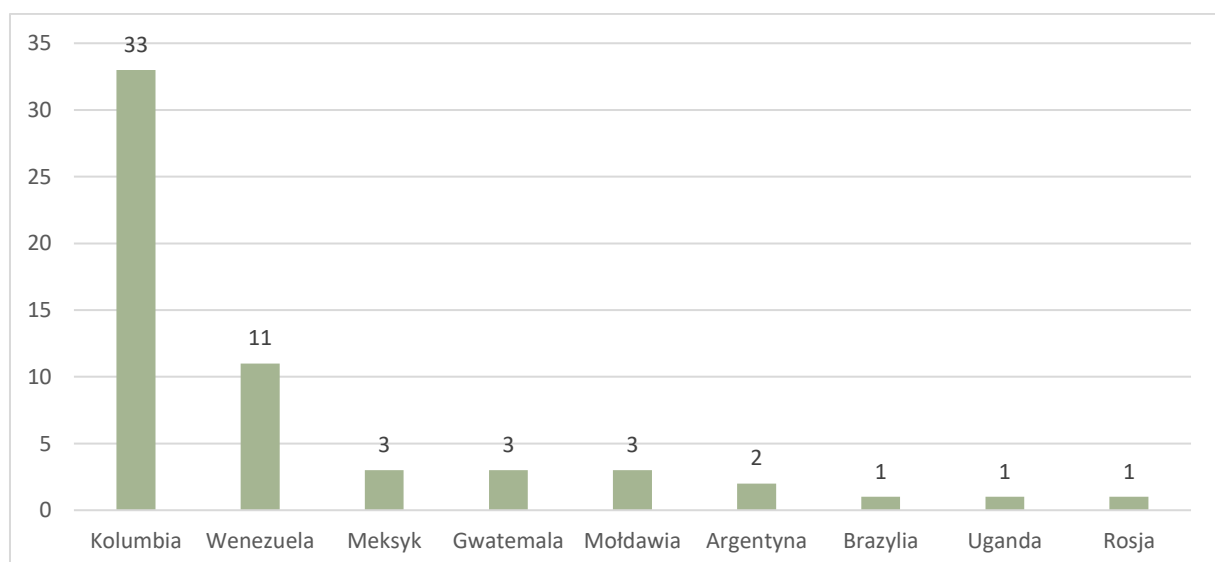
„...Funkcjonariusze Policji w toku kontynuacji czynności do sprawy operacyjnej rozbili zorganizowaną grupę przestępczą mającą na celu popełnianie przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności, w szczególności handlu ludźmi i sutenerstwa. W skład grupy wchodziłoby obywatele Bułgarii, którzy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wykorzystując krytyczne położenie, a także wprowadzając w błąd co do warunków oferowanej pracy poprzez deklarację, że będzie świadczyć pracę w charakterze opiekunki do dziecka, stosując przemoc fizyczną w razie nieposłuszeństwa, szantaż pozostawienia bez środków do życia, sprawując nadzór nad wykonywaną pracą, zwerbował kobietę, a następnie w okresie transportowali do różnych miejscowości zapewniając jednocześnie zakwaterowanie, usługi fryzjerskie, odzież, lekarstwa oraz prezerwatywy w celu wykorzystania jej za jej zgodą w prostytucji, a następnie doprowadzili do jej sprzedaży za kwotę 5000 zł....”

Źródło: Komenda Główna Policji

Straż Graniczna

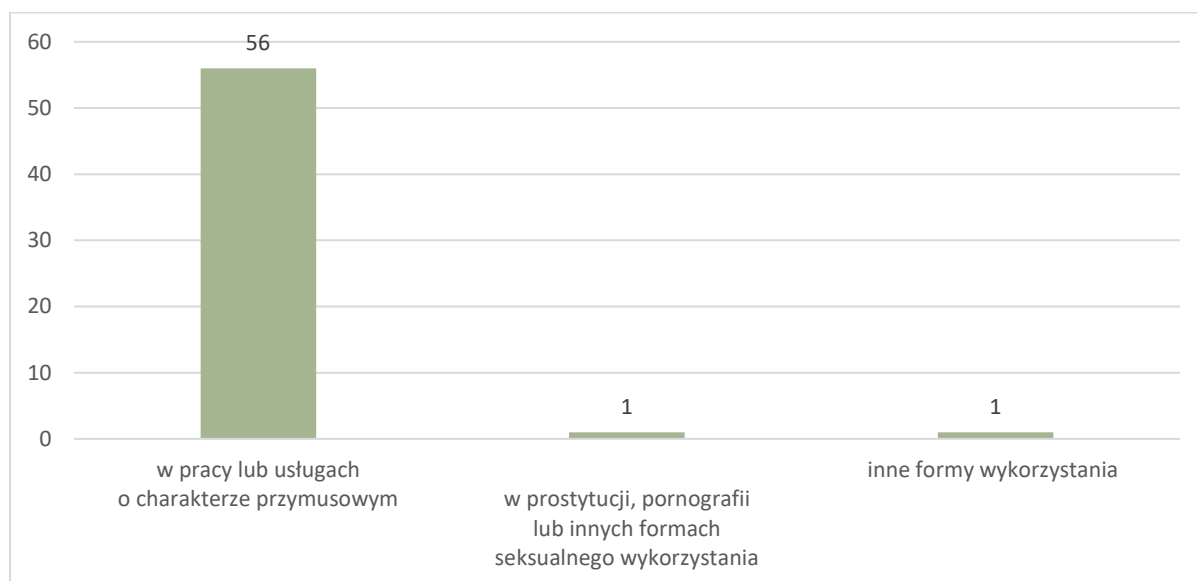
W 2023 roku Straż Graniczna zidentyfikowała 58 ofiar handlu ludźmi w Polsce. Wśród nich było 20 kobiet i 38 mężczyzn. W tym roku nie zidentyfikowano żadnych małoletnich ofiar. Zdecydowana większość zidentyfikowanych ofiar to cudzoziemcy. Jeśli chodzi o formy wykorzystania, aż 56 osób padło ofiarą pracy przymusowej, podczas gdy tylko jedna osoba była ofiarą wykorzystania seksualnego, a jedna doświadczyła innych form wykorzystania. Wśród zidentyfikowanych cudzoziemskich ofiar najczęściej pochodziło z krajów Ameryki Południowej, w tym z Kolumbii (33 osoby), Wenezueli (11 osób) i Meksyku (3 osoby). Statystyki te wskazują, że w przypadkach zidentyfikowanych przez Straż Graniczną handel ludźmi dotyka przede wszystkim mężczyzn i jest ściśle związany z pracą przymusową. Znaczącą część ofiar stanowią cudzoziemcy z Ameryki Łacińskiej.

Wykres 6. Obywatelstwo potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych przez Straż Graniczną w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej

Wykres 7. Charakter wykorzystania potencjalnych ofiar handlu ludźmi w 2023 r.

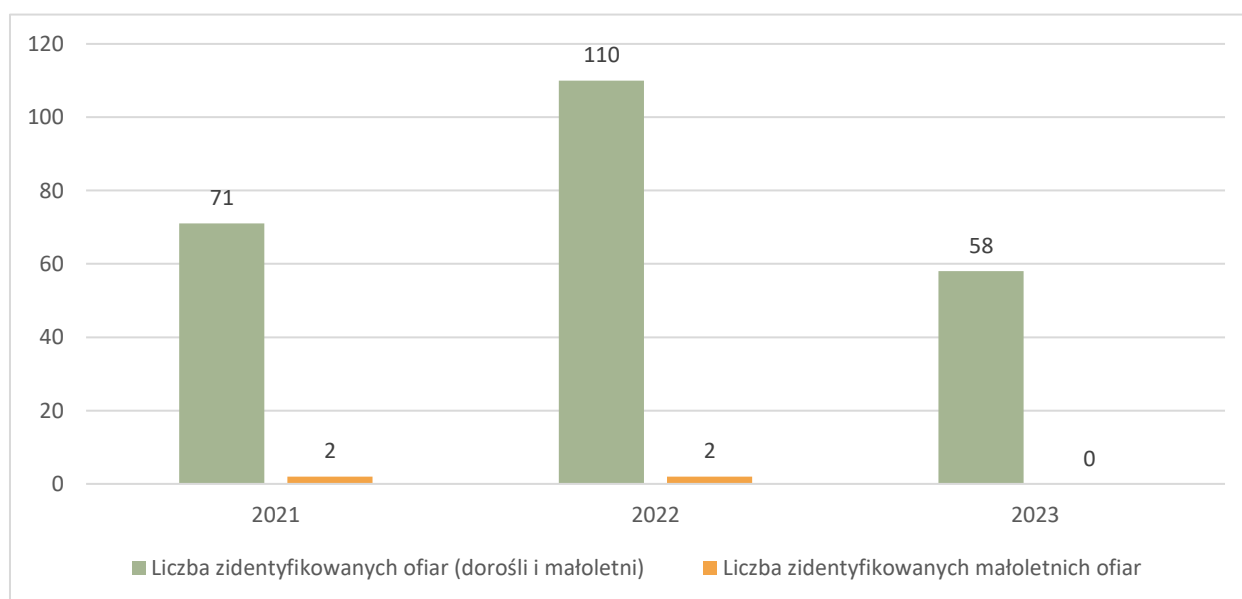

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej

W 2023 r. wszczęto 7 nowych postępowań przygotowawczych w sprawie o handel ludźmi: 3 z obszaru wyzysku do pracy przymusowej, 2 z obszaru zmuszania do żebractwa, 2 z obszaru seksualnego wykorzystania.

W wyniku analizy zgromadzonych danych statystycznych zaobserwowano spadek liczby ujawnianych ofiar handlu ludźmi w stosunku do roku 2022, w którym ujawniono 110 domniemych ofiar handlu ludźmi. W ocenie Komendy Głównej Straży Granicznej na powyższe wpływ mogła mieć podjęta kampania informacyjno-prewencyjna w krajach ich pochodzenia oraz na terytorium RP. Dodatkowo kwestia związana z procederem handlu ludźmi poruszana była również ogólnodostępnych mediach.

Wykres 8. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2021 - 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej.

Przykładowe postępowanie/śledztwo:

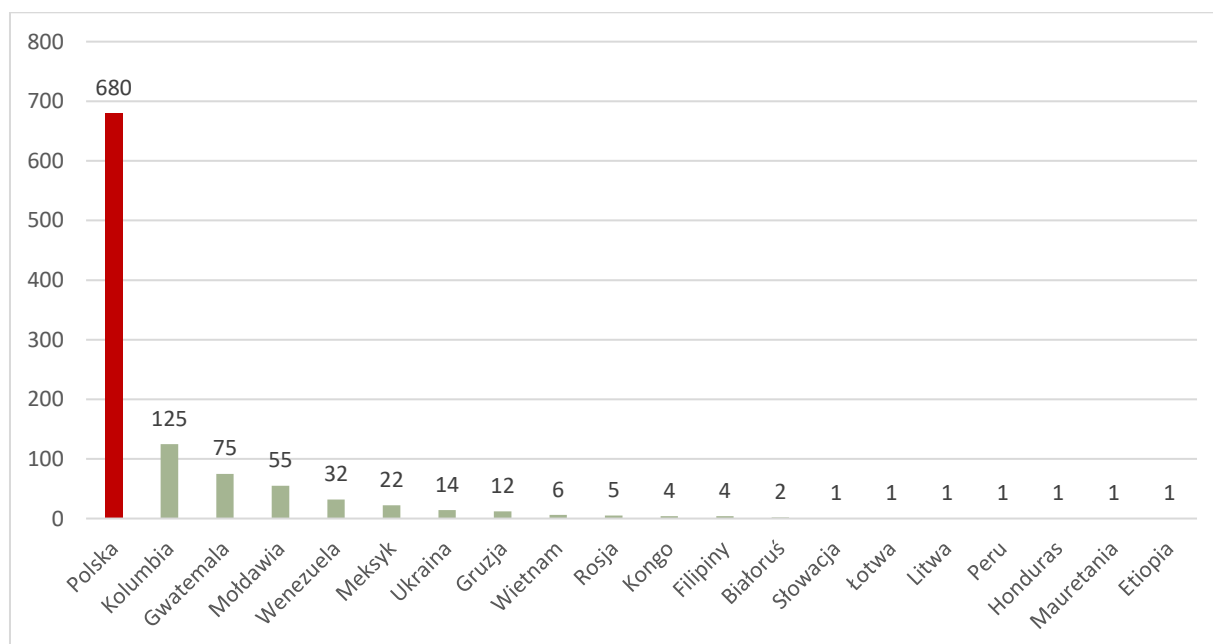
„...Postępowanie karne prowadzone przeciwko obywatelce Mołdawii, która w okresie od 8 marca do 23 maja 2023 r. w różnych miejscowościach województwa....., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, po uprzednim wprowadzeniu w błąd trzech obywateli Mołdawii, co do zamiaru uzyskania dla nich dokumentów na pobyt i pracę na terytorium RP, zwerbowała ich i przetransportowała pod pozorem podjęcia legalnego zatrudnienia, gdzie wykorzystując spowodowane w ten sposób przymusowe położenie pokrzywdzonych i ich bezradność wynikającą z pobytu w obcym kraju, bez znajomości miejscowego języka, jak i bez środków finansowych niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych oraz zwrócenia egzekwowanych jednocześnie od nich kosztów podróży i kosztów wynajętego przez nią miejsca zakwaterowania, w celu ich wykorzystania w pracy o charakterze przymusowym.....”

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Prokuratura

W 2023 roku Prokuratura Krajowa odnotowała 1043 ofiary handlu ludźmi w Polsce, co stanowi znaczący wzrost w porównaniu z latami poprzednimi. Wśród zidentyfikowanych ofiar było 11 małoletnich. Jeśli chodzi o formy wykorzystania, 341 osób padło ofiarą pracy przymusowej, 22 osoby były ofiarami wykorzystania seksualnego, a 680 osób doświadczyło innych form wykorzystania. Znaczącą część zidentyfikowanych ofiar stanowili obywatele polscy - 680 osób. Wśród cudzoziemskich ofiar najliczniejszą grupę stanowili obywatele Gwatemali (75 osób), Wenezueli (32 osoby) i Kolumbii (125 osób). W 2023 r. odnotowano 45 osób skarżonych o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi.

Wykres 9. Kraj pochodzenia osób dorosłych pokrzywdzonych w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

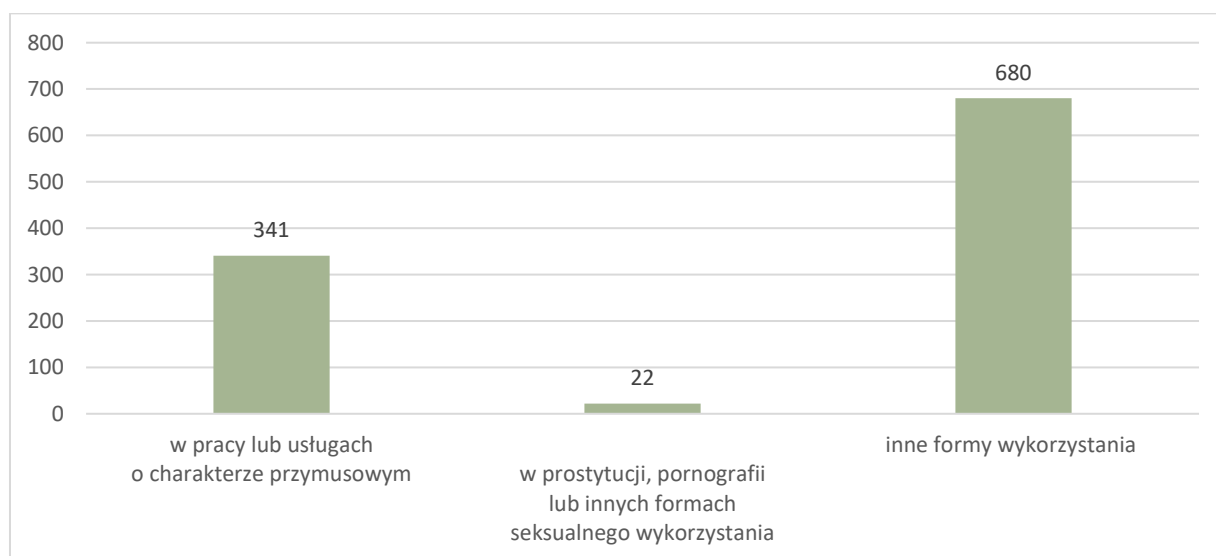
W 2023 roku Prokuratura Krajowa odnotowała znaczący wzrost liczby zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi, co wiązało się z prowadzonymi postępowaniami dotyczącymi wykorzystania obywateli polskich do wyłudzenia świadczeń socjalnych w Wielkiej Brytanii.

Grupy przestępcze zmuszały swoje ofiary do składania fałszywych wniosków o świadczenia socjalne. Przestępcy przejmowali kontrolę nad dokumentami i kontami bankowymi ofiar, pozbawiając je możliwości swobodnego decydowania o sobie.

Ta sprawa przyczyniła się do znacznego wzrostu statystyk, zwłaszcza w kategorii "innych form wykorzystania", gdzie odnotowano 680 ofiar, z czego większość stanowili obywatele polscy. Pokazuje to, że handel ludźmi może przybierać różne formy, niekoniecznie ograniczające się do pracy przymusowej czy wykorzystania seksualnego.

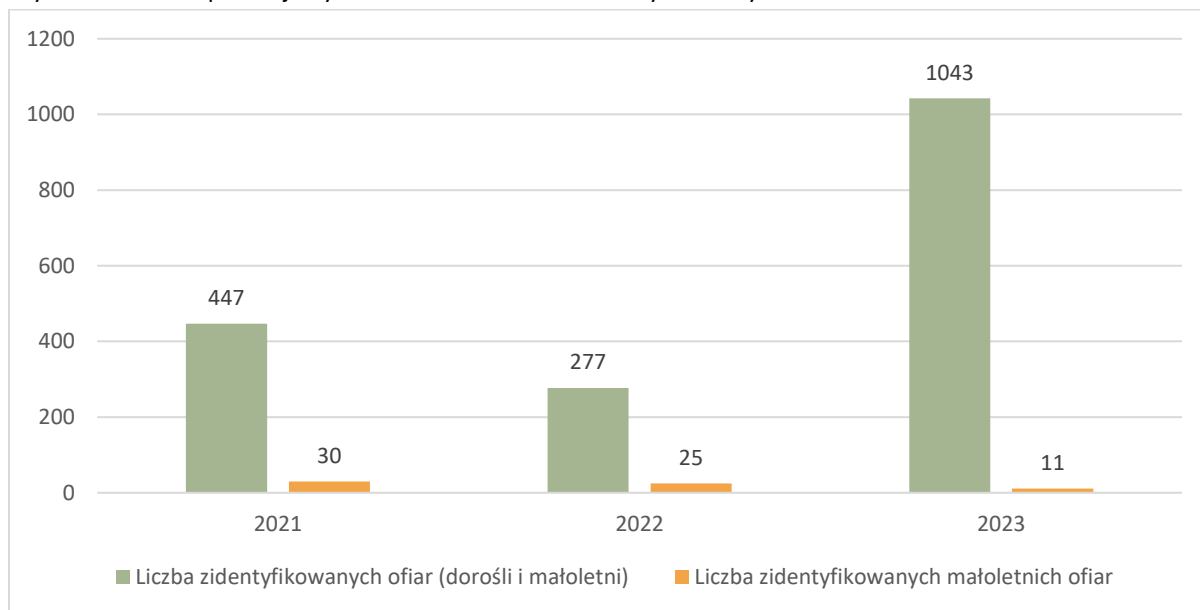
Przypadek ten podkreśla potrzebę zwiększenia świadomości na temat różnorodnych form handlu ludźmi oraz wzmocnienia współpracy międzynarodowej w zwalczaniu tego typu przestępstw transgranicznych.

Wykres 10. Charakter wykorzystania pokrzywdzonych w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

Wykres 11. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2021 - 2023 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

Ministerstwo Sprawiedliwości

Według danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w 2023 r. w ramach pomocy udzielonej z Funduszu Sprawiedliwości ofiarom dotkniętym przestępstwem handlu ludźmi udzielono pomocy 21 osobom.

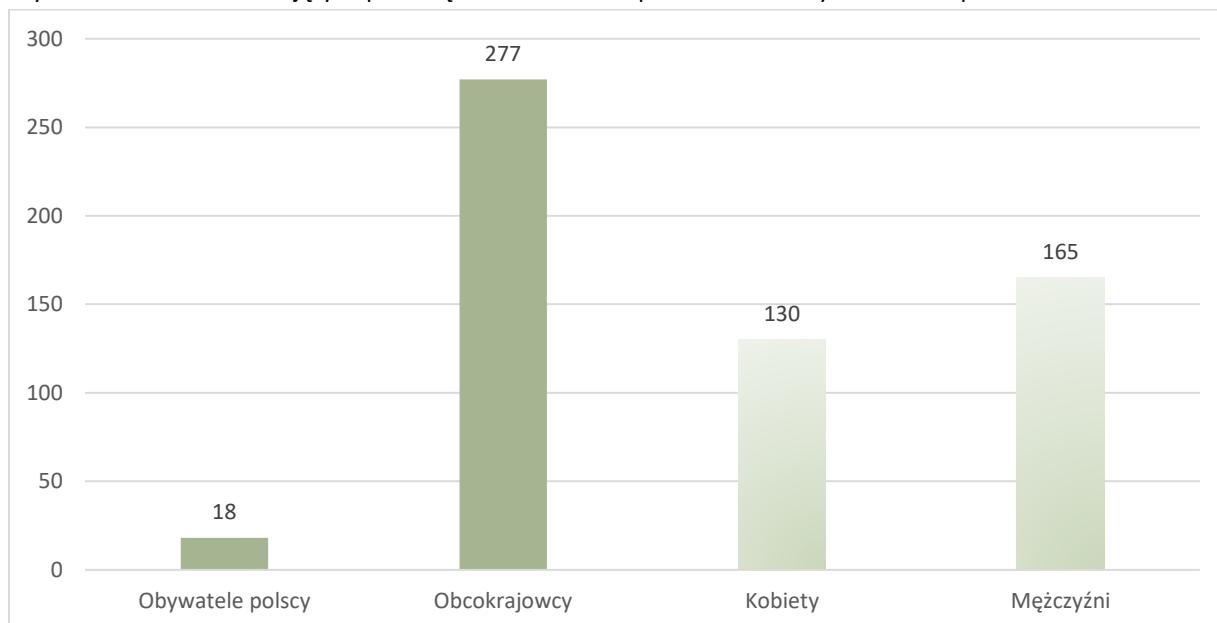
Objęła ona:

- pomoc prawną w ilości 87 godzin,
- pomoc psychiatryczną, psychologiczną, psychoterapeutyczną oraz w ramach grup wsparcia - łącznie 68,5 godziny,
- pomoc materialną w łącznej kwocie 6.653,00 zł.

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi

Według danych KCIK dla ofiar handlu ludźmi, w 2023 r., ze wsparcia centrum skorzystało 295 osób (18 obywateli Polski oraz 277 obcokrajowców), w tym 15 małoletnich. Objęto wsparciem 130 kobiet i 165 mężczyzn.

Wykres 12. Liczba osób objętych pomocą KCIK w 2023 r. z podziałem na obywatelstwo i płeć

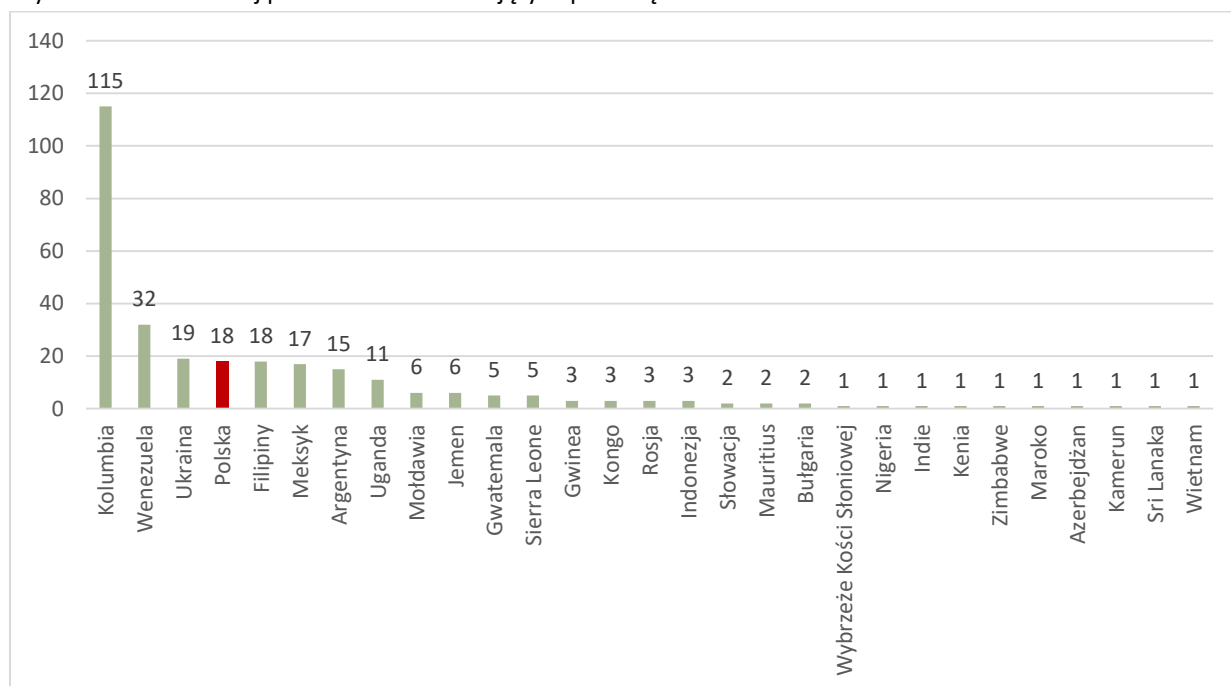

Opracowano na podstawie danych KCIK.

W 2023 roku KCIK udzieliło pomocy ofiarom pochodzącym z wielu różnych krajów. Największą grupę stanowiły osoby z Ameryki Łacińskiej, zwłaszcza z Kolumbii (115 osób), Wenezueli (32) i Meksyku (17). Znaczącą grupę stanowili również obywatele Ukrainy (19 osób) oraz Polski (18). Wśród ofiar znalazły się także osoby z krajów afrykańskich (m.in. Uganda, Sierra Leone, Gwinea) oraz azjatyckich (Filipiny, Indie).

Te dane wskazują na globalny charakter problemu handlu ludźmi oraz na to, że Polska jest zarówno krajem docelowym, jak i tranzytowym dla ofiar tego procederu. Różnorodność krajów pochodzenia ofiar świadczy o złożoności zjawiska i potrzebie międzynarodowej współpracy w walce z handlem ludźmi. Działalność KCIK odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu wsparcia i ochrony ofiarom, niezależnie od ich narodowości czy kraju pochodzenia.

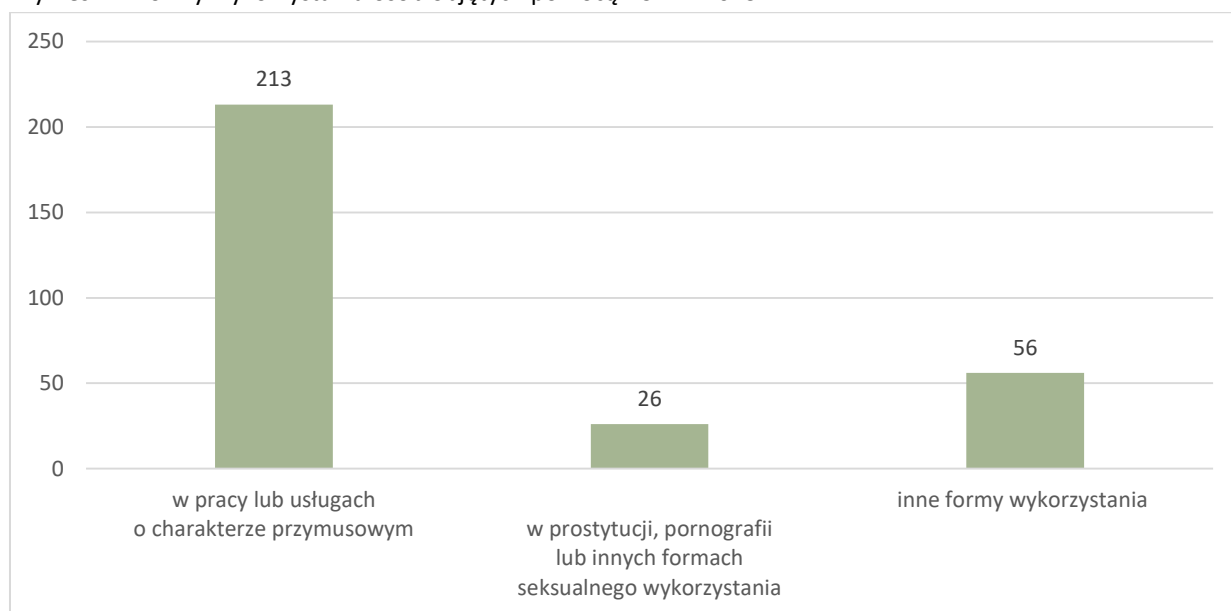
Wykres 13. Liczba i kraj pochodzenia osób objętych pomocą KCIK w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Dominującą formą wykorzystania, było wykorzystanie w pracy przymusowej oraz eksploatacja seksualna. Osoby były wykorzystywane również do niewolnictwa domowego, zmuszane do małżeństwa czy żebractwa.

Wykres 14. Formy wykorzystania osób objętych pomocą KCIK w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Zgodnie z danymi statystycznymi znajdującymi się w dyspozycji Departamentu Pomocy Społecznej MRPiPS (opublikowanymi w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03) w 2023 r. z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi pomocą społeczną objęto 99 rodzin.

Na podstawie art. 5a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w 2023 roku wsparcia udzielono 27 cudzoziemskim ofiarom handlu ludźmi, w tym:

27 cudzoziemców otrzymało zasiłek celowy w formie pieniężnej,

2 cudzoziemców otrzymało pomoc w naturze (schronienie, posiłek, niezbędne ubranie).

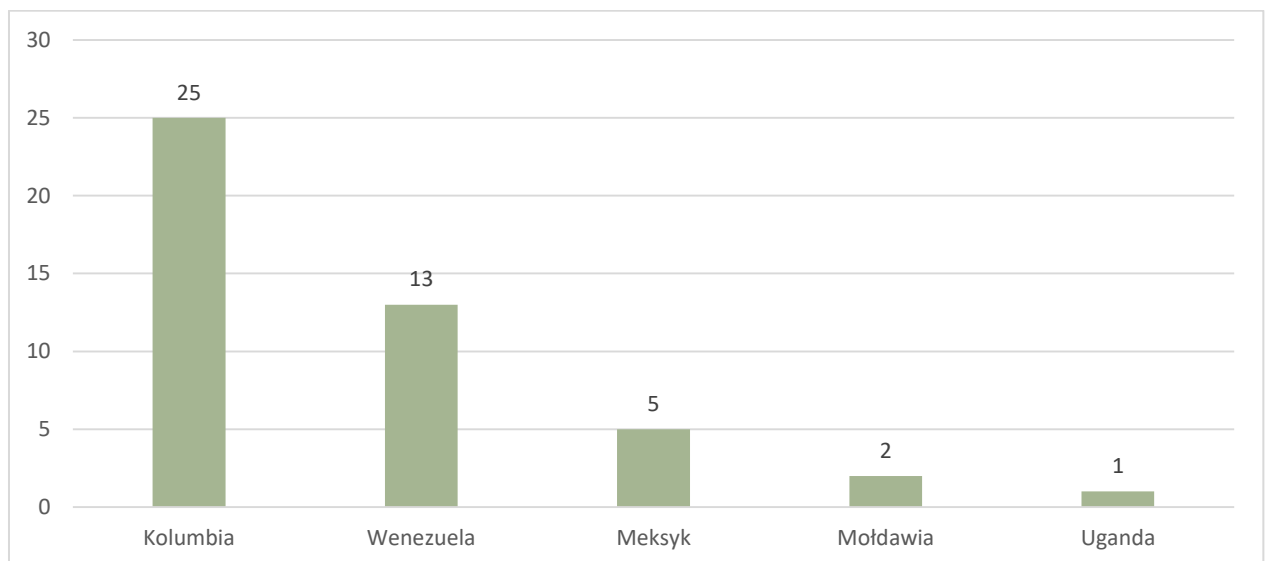
Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. w Polsce jest 170 ośrodków interwencji kryzysowej, w tym 27 OIK-ów jest przygotowanych do przyjęcia ofiar handlu ludźmi.

Urząd ds. Cudzoziemców

W Urzędzie do Spraw Cudzoziemców obowiązuje „Procedura postępowania dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi”. Procedura reguluje sposób postępowania w przypadku rozpoznania ofiary handlu ludźmi zarówno przez pracowników rozpatrujących ww. wnioski, jak i pracowników Departamentu Pomocy Socjalnej.

Pracownicy Urzędu wstępnie zidentyfikowali 12 osób jako potencjalne ofiary handlu ludźmi, natomiast nie zostały one do tej pory potwierdzone przez uprawnione organy jako oficjalnie zidentyfikowane ofiary handlu ludźmi. Narodowość tych osób to Kamerun, Gwinea i Ukraina (płeć: 4 mężczyzn i 8 kobiet).

Wykres 15. Liczba osób, którym udzielono zezwolenia na pobyt czasowy na podstawie art. 176 uoc dla ofiar handlu ludźmi w 2023 r.

Opracowano na podstawie danych UdsC.

4. Działania informacyjno-edukacyjne zrealizowane w 2023 roku.

W 2023 roku działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, innych resortów, instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych były w dużej mierze kształtowane przez następstwa rosyjskiej agresji na Ukrainę. W odpowiedzi na tę sytuację, zrealizowano szereg skoordynowanych inicjatyw skierowanych do różnych grup odbiorców. Objęły one zarówno uchodźców wojennych z Ukrainy, jak również osoby pochodzące z amerykańskiego południa oraz ogół polskiego społeczeństwa. Szczególną uwagę poświęcono grupom społecznym i zawodowym, które są bardziej narażone na ryzyko handlu ludźmi. Do tych grup zaliczono młodzież, osoby bezrobotne oraz cudzoziemców poszukujących pracy w Polsce. Celem tych działań było podniesienie świadomości o zagrożeniach związanych z handlem ludźmi oraz zapewnienie odpowiedniej ochrony i wsparcia dla potencjalnych ofiar, zwłaszcza w kontekście wzmożonej migracji wywołanej konfliktem zbrojnym.

4.1. Wybrane ważne projekty

Kampanię informacyjno-edukacyjną w Internecie

MSWiA w okresie od 16 października do 2 listopada 2023 r. przeprowadziło kampanię informacyjno-edukacyjną w Internecie, mającą na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska handlu ludźmi, w szczególności z obszaru wykorzystania w pracy przymusowej. Kampania polegała na emisji w mediach społecznościowych (YouTube, Facebook, Instagram, Twitter/X) 30 sekundowego klipu o tematyce handlu ludźmi wraz z informacją, gdzie szukać pomocy. Grupą docelową kampanii były osoby między 16-45 rokiem życia, obywatele Polski, Ukrainy i krajów Ameryki Łacińskiej. Kampania objęła zasięgiem ponad 2 miliony odbiorców.

Escape room

W 2023 r. Straż Graniczna we współdziałaniu z Ambasadą Holandii, Uniwersytetem Wrocławskim, Holenderską Policją oraz Komendą Główną Policji uczestniczyła w przeprowadzeniu projektu opracowanego w ramach powołanego Centrum Badań nad Handlem Ludźmi. Projekt przeprowadzono w 3 edycjach na terenie Warszawy, Krakowa i Wrocławia z udziałem mediów, młodzieży ze szkół średnich, funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej i miał na celu przede wszystkim edukację społeczeństwa w zakresie możliwości zapobieżenia staniu się potencjalną ofiarą handlu ludźmi, podniesienie wiedzy na temat tego przestępstwa, doświadczenia tych samych emocji, co ofiary handlu ludźmi. Zagadnienie handlu ludźmi zostało przedstawione w formie escape roomu przygotowanego na specjalnie przygotowanym do tego celu pojeździe ciężarowym.

Zdjęcie: Policja, Escape truck, Warszawa

Działania prewencyjne podejmowane w regionach

Zespoły Wojewódzkie do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi regularnie organizowały wydarzenia adresowane do ogółu społeczeństwa lub do konkretnych grup zawodowych i społecznych. Szczegóły działań podejmowanych w regionach można znaleźć w sprawozdaniu z realizacji KPD za 2023 r. pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/krajowy-plan-dzialan-przeciwko-handlowi-ludzmi-na-lata-2022-2024>

5. Podstawy Prawne

Prawo krajowe

Polska wypracowała szereg regulacji prawa krajowego związanego z przeciwdziałaniem procederowi handlu ludźmi. Polskimi podstawami prawnymi do walki ze zjawiskiem handlu ludźmi są:

Pojęcie handlu ludźmi zostało ujęte w postaci trzelementowej definicji, na którą składa się: sposób działania sprawców, zastosowane przez nich środki i metody oraz cel wykorzystania.

Zgodnie z art. 115 §22 kodeksu karnego (dalej: kk):

„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

1. przemocy lub groźby bezprawnej;
2. uprowadzenia;
3. podstępu;
4. wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania;
5. nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności;
6. udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą;

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy.

Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1 - 6”.

Ostatni akapit przytoczonej regulacji prawnej odnosi się natomiast wyłącznie do sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest dziecko. Przyjmując konieczność zapewnienia szczególnej ochrony małoletnim ofiarom, ustawodawca ograniczył kwalifikację prawną czynu sprawcy wyłącznie do celu jego działania. W ten sposób w przypadku małoletnich pokrzywdzonych drugi element definicji (dotyczący metod i środków) nie musi być ujawniony, aby dany czyn został zakwalifikowany jako handel ludźmi.

W Polsce, zgodnie z art. 189a kodeksu karnego:

§ 1 Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2 Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Handel ludźmi należy do przestępstw, które nie występują samodzielnie, ale współistnieją z innymi, m.in.:

- przeciwko wolności seksualnej i obyczajności;
- naruszenia nietykalności cielesnej, uszkodzenie ciała;
- przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową;
- udział w zorganizowanej grupie przestępczej i kierowanie nią;
- oszustwa;
- przeciwko wolności;
- przeciwko wiarygodności dokumentów;
- nielegalnego przekroczenia granicy;

- kradzieży zwykłej i z użyciem przemocy.

Ustawa o cudzoziemcach (Dz.U.2024 poz. 769)

Aktem prawnym zapewniającym poszanowanie prawa m.in. zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi jest ustawa o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 roku.

Ustawa o cudzoziemcach (dalej: uoc) określa zasady i warunki dotyczące wjazdu, przejazdu, pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także wyjazdu cudzoziemców z tego terytorium. W ustawie została określona procedura postępowania i organy, które są właściwe w tych sprawach. Wskazuje się w niej m.in., że:

- cudzoziemcowi, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 kk, wydaje się zaświadczenie potwierdzające istnienie tego domniemania. [art. 170 uoc];
- pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi uważa się za legalny przez okres ważności wydanego mu zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 uoc. Pobyt cudzoziemca, któremu wydano zaświadczenie przestaje się uważać za legalny z chwilą odnotowania przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych we właściwym rejestrze informacji o tym, że cudzoziemiec: aktywnie, dobrowolnie i z własnej inicjatywy ponownie nawiązał kontakt z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), lub przekroczył lub usiłował przekroczyć granicę wbrew przepisom prawa;
- zaświadczenie, które jest wydawane przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1kk), jest ważne przez okres 3 miesięcy od dnia jego wydania, a w przypadku małoletniego cudzoziemca – przez okres 4 miesięcy od dnia jego wydania [art. 172 uoc];
- zezwolenie na pobyt czasowy cudzoziemcowi, który jest ofiarą handlu ludźmi, udzielane jest po spełnieniu łącznie następujących warunków: przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), a w przypadku małoletniego cudzoziemca – otrzymał status pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk) oraz zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk). [art. 176 uoc];
- minimalny okres ważności zezwolenia na pobyt czasowy wynosi 6 miesięcy [art. 177 uoc];
- zezwolenia na pobyt stały udziela się cudzoziemcowi na czas nieoznaczony, na jego wniosek, jeżeli: jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 kk i: przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie mu zezwolenia na pobyt stały przez okres nie krótszy niż 1 rok na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, współpracował z organami ścigania w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), ma uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia [art. 195 ust. 1 pkt 5 uoc].

Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP(Dz.U. 2024 poz. 854)

Art. 68. 1. Jeżeli wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej dotyczy osoby, która może wymagać szczególnego traktowania, w szczególności będącej:

6) ofiarą handlu ludźmi,

– Szef Urzędu ocenia, czy ta osoba wymaga szczególnego traktowania w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej lub w zakresie pomocy socjalnej.

2. Wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, uznaje się za osoby wymagające szczególnego traktowania w zakresie pomocy socjalnej, w przypadku gdy może zachodzić potrzeba:

1) zakwaterowania ich w ośrodku:

a) przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych,

b) zapewniającym pokój jednoosobowy,

c) przeznaczonym wyłącznie dla kobiet lub kobiet z dziećmi;

2) umieszczenia ich w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub hospicjum;

3) umieszczenia ich w pieczy zastępczej odpowiadającej sytuacji psychofizycznej tych osób;

4) dostosowania diety do stanu ich zdrowia.

3. Szef Urzędu w celu dokonania oceny, czy osoba, o której mowa w ust. 1, wymaga szczególnego traktowania, może zlecić przeprowadzenie badań lekarskich lub psychologicznych, których koszt pokrywa się z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.

4. W przypadku gdy Szef Urzędu nie zleca przeprowadzenia badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w ust. 3, informuje osobę, która może wymagać szczególnego traktowania, że może ona z własnej inicjatywy i na własny koszt poddać się takim badaniom.

5. Osobę, która nie wyraziła zgody na przeprowadzenie badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w ust. 3, uważa się za osobę, która nie wymaga szczególnego traktowania.

6. Szef Urzędu dokonuje oceny, o której mowa w ust. 1, niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz w każdym czasie do zakończenia postępowania, w przypadku gdy wyjdą na jaw nowe okoliczności dotyczące wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje.

Art. 69. 1. W przypadku cudzoziemca, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, czynności w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wykonuje się:

1) w warunkach zapewniających cudzoziemcowi swobodę wypowiedzi, w sposób dostosowany do jego stanu psychofizycznego;

2) w terminie dostosowanym do jego stanu psychicznego i fizycznego,

wyznaczonym przy uwzględnieniu terminów korzystania przez cudzoziemca ze

świadczeń zdrowotnych;

3) w miejscu pobytu cudzoziemca, w przypadku gdy jest to uzasadnione stanem jego zdrowia;

4) w razie potrzeby z udziałem psychologa, lekarza lub tłumacza.

2. Na wniosek cudzoziemca, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, w przypadkach uzasadnionych jego potrzebami czynności w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej:

1) wykonuje osoba tej samej płci;

2) wykonuje się z udziałem psychologa, lekarza lub tłumacza płci wskazanej przez cudzoziemca.

Art. 69a. Przy udzielaniu pomocy socjalnej cudzoziemcowi, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, uwzględnia się potrzeby takiej osoby w zakresie zakwaterowania i wyżywienia.

Art. 69b. Przy udzielaniu małoletniemu pomocy socjalnej uwzględnia się konieczność zabezpieczenia jego interesów, biorąc pod uwagę w szczególności:

3) względy bezpieczeństwa i ochrony, w szczególności w przypadku gdy istnieje ryzyko, że małoletni jest ofiarą handlu ludźmi.

Ustawa o pomocy społecznej (Dz.U.2024 poz. 1283)

Kolejną ustawą, która zapewnia ochronę i posiada odpowiednie narzędzia, aby zaspokoić podstawowe potrzeby polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (dalej: uops).

Najważniejsze zapisy ustawy dot. zagadnienia handlu ludźmi stanowią, że:

- cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 uoc, lub na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 uoc. przysługuje prawo do świadczeń w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego [art. 5a uops];
- pomoc społeczna jest udzielana osobom i rodzinom z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi [art. 7 pkt 7a uops];
- do zadań wojewody należy koordynowanie, w ramach systemu pomocy społecznej, działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi [art. 22 pkt 15 uops];

Ustawa o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U.2024 poz.633)

Zgodnie z art. 41a ust. 1 ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin obywatelowi UE lub członkowi rodziny niebędącemu obywatelem UE, w stosunku do którego istnieje

domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego, wydaje się zaświadczenie potwierdzające domniemanie, że osoba jest ofiarą przestępstwa handlu ludźmi. Pierwsze zaświadczenie jest ważne przez okres 3 miesięcy, a w przypadku małoletniego obywatela UE lub małoletniego członka rodziny niebędącego obywatelem UE na okres 4 miesięcy od dnia jego wydania (art. 41b ust. 2). Zgodnie z art. 41b ust. 3 w/w ustawy kolejne zaświadczenie może być wydane na okres co najmniej 6 miesięcy, nie dłużej jednak niż na okres 3 lat w przypadku gdy spełnione są następujące warunki dotyczące obywatela UE lub członka jego rodziny:

- 1) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego, a w przypadku małoletniego cudzoziemca – otrzymał status pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego;
- 3) zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego.

Przepisy te są wzorowane na odpowiednich przepisach ustawy o cudzoziemcach, tj. art. 170 – 176.

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy (Dz.U.2024 poz.167)

W 2022 r. uchwalono Ustawę o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, której celem jest stworzenie szczególnej regulacji zapewniającej doraźną podstawę prawną do legalnego pobytu obywatelom Ukrainy, którzy w wyniku działań wojennych zostali zmuszeni do opuszczenia swojego kraju pochodzenia i wjechali, posiadając stosowne uprawnienie wjazdowe, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obywateli Ukrainy, o których mowa w ust. 1 tej ustawy, uznaje się za osoby korzystające w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej w rozumieniu art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Regulacje dot. handlu ludźmi zawarte ww. ustawie mają charakter prewencyjny i zaostrzyły kary przewidziane w Kodeksie karnym za popełnienie tego przestępstwa.

Cytując wspomniane regulacje:

- Art. 72. Skazując sprawcę, który w czasie trwania konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy popełnił przestępstwo, o którym mowa w:
 - 4) art. 189a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny – sąd orzeka karę pozbawienia wolności w wysokości od lat 10 do lat 15 albo karę 25 lat pozbawienia wolności.

Zmiany legislacyjne dot. handlu ludźmi

Problem handlu ludźmi staje się w ostatnim czasie coraz bardziej widoczny, dotycząc także Polski. Reagując na tę sytuację, resort sprawiedliwości zdecydował się na zaostrzenie sankcji za tego typu przestępstwa. Z dniem 1 października 2023 roku, weszły w życie nowe przepisy, które znacząco zwiększają wymiar kar przewidzianych w Kodeksie Karnym. Celem tych zmian jest skuteczniejsze przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Zgodnie z nowymi regulacjami:

Art. 189a. § 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności [na czas nie krótszy od lat 3] od lat 3 do 20 (wcześniej górna granica kary to 15 lat).

Gdy winnym handlu ludźmi udowodni się działanie ze szczególnym udręczeniem kara może wynosić od 5 do 25 lat więzienia.

Komisja Europejska zainicjowała w 2022 roku proces modyfikacji unijnych regulacji dotyczących przeciwdziałania handlowi ludźmi. Celem była nowelizacja dyrektywy 2011/36/UE, która obejmuje regulacje dot. zapobiegania temu procederowi, jego zwalczanie, ochronę ofiar oraz dalszą harmonizację przepisów obowiązujących w państwach członkowskich m.in. poprzez wprowadzenie przestępstwa, świadomego korzystania z usług świadczonych przez ofiary handlu ludźmi, czy też rozszerzenie definicji handlu ludźmi m.in. o przypadki przymusowych małżeństw i nielegalnej adopcji. Prace nad nowelizacją kontynuowano w 2023 roku, przy aktywnym udziale Polski. Po przyjęciu dyrektywy, Polska jako członek UE, będzie zobowiązana do wprowadzenia odpowiednich zmian w swoim prawodawstwie, aby było ono zgodne z nowymi przepisami.

Procedury wewnętrzne

W celu zwiększenia efektywności działań prowadzonych przez organy zajmujące się zwalczaniem przestępstwa handlu ludźmi opracowano procedury bazowe takie jak:

- Algorytm postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi,
- Algorytm identyfikacji i postępowania wobec małoletniej ofiary handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej,
- Procedura postępowania dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi,
- Wytyczne dla inspektorów pracy wraz towarzyszącą im listą wskaźników identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej.

Prawo międzynarodowe

Polska jest jednym z wielu państw, które aktywnie przeciwdziałają procederowi handlu ludźmi, ponadto zapewnia również pomoc i wsparcie dla osób, które padły ofiarą tego procederu. Jest stroną regulacji prawa międzynarodowego, w tym następujących:

[Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi](#)

[Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar](#)

[Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw](#)

[Dyrektywa Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami](#)

[Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne NZ](#)

[Protokół przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych](#)

[Konwencja NZ w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji](#)

6. Podsumowanie

Polska stoi przed złożonym wyzwaniem ograniczenia zjawiska handlu ludźmi, które wymaga kompleksowego i wielowymiarowego podejścia. Kluczowe działania powinny koncentrować się na wzmocnieniu prewencji, udoskonaleniu systemu identyfikacji ofiar oraz zwiększeniu skuteczności ścigania sprawców.

W obszarze prewencji niezbędne jest zintensyfikowanie kampanii informacyjnych i edukacyjnych, skierowanych zarówno do ogółu społeczeństwa, jak i do grup szczególnie narażonych na wykorzystanie. Kampanie te powinny uwzględniać specyfikę różnych form handlu ludźmi, ze szczególnym naciskiem na pracę przymusową, która stanowi dominującą formę wykorzystania w Polsce. Istotne jest również zwiększenie świadomości wśród pracodawców i agencji pośrednictwa pracy na temat ich roli w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi.

Usprawnienie systemu identyfikacji ofiar wymaga dalszego szkolenia funkcjonariuszy organów ścigania, pracowników socjalnych, inspektorów pracy oraz personelu medycznego. Szkolenia te powinny obejmować najnowsze trendy w handlu ludźmi, metody identyfikacji ofiar oraz sposoby udzielania im wsparcia. Szczególną uwagę należy poświęcić identyfikacji ofiar wśród migrantów i uchodźców, którzy są szczególnie narażeni na wykorzystanie.

W zakresie ścigania sprawców konieczne jest wzmocnienie współpracy międzynarodowej, zwłaszcza w kontekście transgranicznego charakteru handlu ludźmi. Polska powinna dążyć do zacieśnienia współpracy z krajami pochodzenia ofiar, szczególnie z państwami Ameryki Łacińskiej, skąd pochodzi znaczna liczba zidentyfikowanych ofiar. Istotne jest również zwiększenie skuteczności w ściganiu sprawców poprzez specjalistyczne szkolenia dla prokuratorów i sędziów oraz wykorzystanie nowoczesnych narzędzi śledczych.

Jednym z największych wyzwań, przed którymi stoi Polska, jest dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna i migracyjna. Trwający konflikt na Ukrainie oraz napięcia na granicy z Białorusią stwarzają nowe zagrożenia związane z handlem ludźmi. Duża liczba uchodźców i migrantów zwiększa ryzyko ich wykorzystania przez grupy przestępcze. W tym kontekście kluczowe jest wypracowanie skutecznych mechanizmów ochrony osób szczególnie narażonych na wykorzystanie.

Innym istotnym problemem jest rosnąca skala wykorzystania nowych technologii przez sprawców handlu ludźmi. Internet i media społecznościowe są coraz częściej wykorzystywane do rekrutacji ofiar i organizacji procederu. Polska musi zwiększyć swoje zdolności w zakresie monitorowania i przeciwdziałania tym zagrożeniom, co wymaga inwestycji w nowoczesne technologie i specjalistyczne szkolenia dla organów ścigania.

Wyzwaniem pozostaje również zapewnienie odpowiedniego wsparcia i ochrony ofiarom handlu ludźmi. Konieczne jest zwiększenie dostępności specjalistycznych schronisk, usług medycznych i

psychologicznych oraz programów reintegracji społecznej i zawodowej. Szczególną uwagę należy poświęcić wsparciu dla małoletnich ofiar handlu ludźmi, których liczba wzrasta.

Podsumowując, skuteczne ograniczenie zjawiska handlu ludźmi w Polsce wymaga zintegrowanego podejścia, łączącego działania prewencyjne, efektywną identyfikację ofiar, skuteczne ściganie sprawców oraz kompleksowe wsparcie dla ofiar. Kluczowe jest również dostosowywanie strategii działania do zmieniających się trendów i zagrożeń, co wymaga ciągłego monitorowania sytuacji i elastycznego reagowania na nowe wyzwania. Tylko poprzez skoordynowane wysiłki wszystkich zaangażowanych instytucji i organizacji Polska może skutecznie przeciwdziałać handlowi ludźmi i chronić prawa osób narażonych na wykorzystanie.

Niniejszy raport nie opisuje wszystkich działań podejmowanych przez instytucje w celu walki ze zjawiskiem handlu ludźmi dlatego też zachęcamy do zapoznania się ze sprawozdaniem z realizacji KPD na lata 2022 – 2024, które można znaleźć pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/krajowy-plan-dzialan-przeciwko-handlowi-ludzmi-na-lata-2022-2024>

7. ABC Pomocy

Dane teleadresowe instytucji i organów pozarządowych udzielających pomocy ofiarom handlu ludźmi

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi

W ramach zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi”, którego celem jest zabezpieczenie potrzeb ofiar handlu ludźmi – obywateli polskich, obywateli UE lub cudzoziemców oraz osób zagrożonych procederem, prowadzony jest całodobowy telefon zaufania oraz telefoniczne poradnictwo prewencyjne.

Tel. +48 22 628 01 20

Telefon zaufania działający całą dobę (24/7)

Komenda Główna Policji

Wydział do walki z handlem ludźmi

Tel. (22) 60-148-33 (sekretariat)

E-mail: handelludzmibsk@policja.gov.pl lub dzwoniąc pod numer: **664 974 934**.

Funkcjonariusze Policji obsługują infolinię od 6.00 do 22.00. W godzinach nocnych zgłoszenia i wszelkie informacje można nagrać na sekretarkę, a funkcjonariusze kontaktować się będą z osobami zainteresowanymi przekazaniem informacji.

W sytuacjach zagrożenia życia bądź zdrowia należy dzwonić pod numer alarmowy **112** lub **997**.

Międzynarodowa Organizacji ds. Migracji (IOM) w Polsce

Polska jest członkiem IOM od 1992 roku. Krajowe Biuro IOM w Warszawie działa od 2002 roku i prowadzi projekty w zakresie promowania i wspierania uregulowanej migracji i integracji imigrantów, zwalczania handlu ludźmi, pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji oraz działania informacyjne i szkoleniowe mające na celu zwiększanie świadomości na temat zjawisk migracyjnych. IOM udziela również bezpośredniego wsparcia osobom z doświadczeniem migracyjnym w tym osobom dotkniętym przez wojnę w Ukrainie.

Infolinia Migrant Info: **22 490 20 44** - czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 17.00

Cudzoziemcy zainteresowani uzyskaniem pomocy w dobrowolnym powrocie proszeni są o kontakt telefoniczny z pracownikami IOM pod numerem **666 34 34 66**,

lub mailowy: iomwarsawavr@iom.int

lub skorzystanie z aplikacji online avr.iom.pl

Organizacje pozarządowe

La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu

Telefon zaufania: **+48 22 628 99 99*** (pomoc, porady)

- od poniedziałku do czwartku w godzinach 9 – 18
- w piątki w godzinach 9 – 14

*we środy w godzinach 14 – 18 dyżur w języku rosyjskim

Telefon dla klientów wietnamskojęzycznych: **+48 22 621 56 18**

Biuro fundacji: **+48 22 622 19 85** (telefon administracyjno-biurowy)

E-mail: strada@strada.org.pl

<https://www.strada.org.pl/>

Stowarzyszenie PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej

Tel. interwencyjny: **511 801 161**

Informacja o możliwościach pomocy - pomoc@Po-MOC.pl

Biuro Stowarzyszenia: tel. **+48 32 255 38 69**

E-mail: biuro@Po-MOC.pl

<https://www.po-moc.pl/pl>

Fundacja Light House

E-mail: biuro@fundacjalighthouse.pl

Tel. interwencyjny: **881 22 33 33**

Armia Zbawienia

E-mail: armia.zbawienia@armia-zbawienia.pl

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć

E-mail: biuro@pomocprawna.org, porady@pomocprawna.org

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

E-mail: <https://fdds.pl/szukasz-pomocy/>

tel. **116 111** Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (czynny 24 h)

tel. **800 100 100** – Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dziecka

Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Numery linii wsparcia

+48 22 654 70 70 - z telefonów stacjonarnych w Polsce

+48 22 654 70 70 – dla połączeń z zagranicy

+48 22 654 70 70 – dla połączeń z telefonu komórkowego

Caritas Polska

<https://caritas.pl/szukam-pomocy/>

Fundacja Czas Wolności

E-mail: biuro@czaswolnosci.pl

Warszawa 2024

Opracowano w Departamencie Porządku Publicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji